



WAT IS ONS DOEL?

Wie zijn wij en waarom doen wij dit?

Initiatief 1 Overheid is een initiatief van burgers die verontrust zijn over de miljarden euro's die jaarlijks verdwijnen door fraude in alle sectoren van de samenleving. Betere samenwerking tussen overheidsinstanties en systematischer vergelijking van bestanden moet fraude voorkomen en terugdringen.

Fraude is een maatschappelijk fenomeen dat schade berokkent voor de binding van de samenleving en de onderlinge solidariteit. De impact en de omvang van de schade als gevolg van fraude kan worden uitgedrukt in harde euro's. De maatschappelijke schade is naar schatting minstens €11 miljard euro op jaarbasis (omgerekend €600,- per hoofd van de bevolking). De overheid is de grootste benadeelde met een fraudeomvang van minstens €7,3 miljard. De fraude tussen burgers en bedrijven onderling bedraagt €3,7 miljard.

Wat is ons doel?

Doel van Initiatief 1 Overheid is het helpen verbeteren van de samenwerking tussen overheidsdiensten in de fraudeaanpak en het verbeteren van de samenwerking tussen overheidsdiensten en private partijen. Een optimale samenwerking leidt tot een effectievere en efficiëntere fraudeaanpak. De omvang van de door fraude verloren overheidsgelden kan daardoor fors worden teruggedrongen. De beoogde verbetering wordt gezocht in de versterking van de fraudepreventie én de overstijging van de verkokerde aanpak.

Daarnaast betekent verbetering van de samenwerking ook het door de overheidsinstanties benoemen van elkaars zwakke plekken: waar doen zich de kansen op fraude voor? Door te anticiperen op de risicofactoren die aan de fraude ten grondslag liggen kunnen de lekken in de systemen en werkprocessen worden gedicht.

Waarom kan het beter?

De huidige fraudeaanpak door de overheid is arbeidsintensief en heeft slechts een beperkt effect op het beheersen en terugdringen van de fraudeomvang. De reden hiervoor is wat wel wordt genoemd "het gebrek aan administratiefrechtelijke burenhulp". De samenwerking tussen overheidsinstanties in de fraudeaanpak is gebrekkig en de onderlinge informatie-uitwisseling vindt beperkt plaats.

De oorzaak van de beperkte samenwerking in de fraudeaanpak is de benadering van de fraude op gevalsniveau, vanuit de eigen koker van de betrokken overheidsinstantie. Er is onvoldoende aandacht voor fraudepatronen en de criminele processen die daaraan ten grondslag liggen. Daarnaast is de fraudeaanpak vooral gericht op repressie en nog te weinig op het voorkomen van fraude.

De verticale organisatiestructuur van de overheid bevordert de verkokerde fraudeaanpak. Een probleem in de samenleving wordt steevast door de overheid geadresseerd met beleid. Het beleid wordt vertaald in een norm of wet. Elke wet wordt opgedragen aan een uitvoeringsorganisatie. Deze uitvoeringsorganisaties zijn taakorganisaties die alleen de opgedragen taak mogen uitvoeren. De baten van de aanpak gaan naar andere afdelingen en organisaties en niet naar de organisatie die de investering in de aanpak moet doen. Tussen de uitvoeringsorganisaties zitten naden en gaten: het sluit net niet helemaal aan. Calculerende burgers nestelen zich in de naden en maken er gebruik van. Ambtenaren worden niet in staat gesteld om de naden en gaten te dichten. Zij krijgen geen of onvoldoende instrumenten om op te treden. Zij worden afgerekend op inspanningen die juist het verkokerd gedrag versterken en de samenwerking afstraffen. Ook politiek en bestuur kennen een onvermogen om de verkokering te doorbreken, doordat zij sturen op verkokerde resultaten.

Hoe denken wij een betere fraudeaanpak te kunnen bereiken?

De verbetering van de fraudeaanpak wordt nagestreefd door middel van kleinschalige experimenten. De experimenten zijn kleinschalige, afgebakende en aansprekende projecten. In de kleinschalige experimentele opzet is de fraudeaanpak gericht op één fraudesignaal binnen een beperkt geografisch gebied (bijvoorbeeld een wijk), op basis waarvan alle betrokkenen worden aangepakt.

De gedachte is om aan de hand van kleine succesvolle experimenten te laten zien welke fraudeaanpak werkt bij een bepaald fraudepatroon. Door het aaneen rijgen van kleine successen kan de fraudeaanpak geleidelijk worden uitgebreid. In de uitbreiding van de fraudeaanpak komen ook knelpunten aan de orde als de sturing op een kokeroverstijgende fraudeaanpak en de privacybescherming van burgers en verdachten.

In tegenstelling tot de klassieke fraudeaanpak, gebaseerd op risicoprofielen, wordt in de experimenten gehandeld op basis van fraudepatronen. Aan de fraudepatronen kunnen de signalen van fraude worden ontleend. De fraudesignalen kunnen worden verrijkt tot informatie over fraudevormen. Door analyse van de verrijkte informatie kan vervolgens een effectieve en efficiënte fraudeaanpak worden opgesteld. Een belangrijke voorwaarde voor de uitvoering van de fraudeaanpak is de mogelijkheid om kokeroverstijgend te kunnen handelen. Om dit mogelijk te maken, wordt de fraudeaanpak uitgevoerd op basis van een bindende opdracht waaraan de betrokken overheidsinstanties zich committeren.